

1. 1960-ban a római Német-Magyar Kollégium két növendéke a nyári szünetben nem Németországba, hanem egy ortodox országba szeretett volna utazni. Annak idején a legegyszerűbb úti célnak Görögország bizonyult. Ezért a két növendék, Albert Rauch és Nikolaus Wyrwoll a három hónapos tanulmányutat Görögországban bonyolította le, meglátogatva az Áthosz-hegyet, Konstaninápolyt, Khalkit és Efezust. Mindenütt olyan ortodox professzorokkal és parókusokkal találkozunk, akik Németországban végezték egyetemi tanulmányaikat, de nem katolikus, hanem protestáns fakultásokon. Így hát a (Németországban rég meghaladott) liberális protestantizmus és az ortodox tradíció különös és sajátos keverékével szembesültünk. Az okot könnyedén azonosíthatjuk: a katolikus teológiai karokon senki sem szerezhette diplomát anélkül, hogy le ne tette volna az antimodernista esküt, melyben benne foglaltatott a pápának való engedelmesség kinyilvánítása.

Hazaérve beszámoltunk erről a paderborni érseknek, Lorenz Jäger bíborosnak. Másfél évvel később, 1962 tavaszán Nikolaus Wyrwoll diakónust (Albert Rauch ekkor már Németországban káplánként szolgált) a Vatikánba hívták, ahol azt a megbízást kapta, hogy ottaviani bíboros egyik levelének tartalmát ismertesse az ortodox vezetőkkel: ebben a levélben az az azonnali hatályú rendelkezés állt, mely szerint a más keresztény felekezetekből érkezett hallgatók a katolikus egyetemi karokon az antimodernista eskü letétele nélkül is fokozatot szerezhettek. Ezt kellett az érdekeltek tudomására hozni. Attól kezdve az ortodox püspökök a német katolikus egyházat is megkeresték azzal a kéréssel, hogy papnövendékeik tanulmányi ösztöndíjakban részesüljenek. A hozzánk érkező hallgatókat aztán elosztottuk a különböző katolikus egyetemeken és papnevelő intézetekben, s számukra rendszeres összejöveteleket szerveztünk. 1965-ben, a II. Vatikáni Zsinat utolsó napján Rómában és Konstaninápolyban egyidejűleg került sor az 1054-ben kimondott kiközösítés ünnepélyes visszavonására: “az anatómia kitöröltetett az egyházból és annak emlékezetéből és a keleti egyház Nyugat általi, valamint a nyugati egyház Kelet általi elítéltetése megszűnt”. Az orosz egyház már az első ülészaktól kezdődően (1962-től) képviseltette magát a zsinaton, mégpedig az ifjú Vlagyimir archimandrita révén, aki ma szentpétervári metropolita. 1963-tól kezdődően más ortodox egyházak is képviseltették magukat a II. Vatikáni Zsinaton.

A kiközösítés visszavonásával megkezdődött a szeretet párbeszéde Kelet és Nyugat között. A Német Katolikus Püspöki Kar 1966-ban különbizottságot hozott létre, melynek az volt a feladata, hogy hidakat építsen Kelet és Nyugat között mindaddig, míg a teljes hitbéli egység az egyházak között helyre nem áll. A bizottság vezetésével Dr. Rudolf Graber, regensburgi püspök lett megbízva. Graber püspök mindig is arra hívta fel a figyelmet, hogy a katolikus és az evangélikus egyház közötti párbeszéd (dialógus) nem elegendő, s hogy ennek a dialógusnak “dialógussá” kell fejlődnie abban az értelemben, hogy a párbeszédbe be kell vonni a keleti egyházakat is.

1967 Húsvétján Graber püspök munkáját azzal kezdte, hogy Konstaninápolyban felkereste Athenagorász pátriárkát. Ez a látogatás jelentette a Regensburgi Ökumenikus Intézet munkájának hivatalos kezdetét. Athenagorász pátriárka megköszönte a Német Püspöki Karnak az egyházak közötti párbeszéd elindítására vonatkozó kezdeményezését. Kihangsúlyozta, hogy a helyi egyházak közötti kapcsolatfelvétel jelentős mértékben mozdíthatja elő az egyház egységének ügyét, mivel a relatív kicsiny létszámú ortodox egyházaknak nem könnyű közvetlenül Rómával felvenni a kapcsolatot. A II. Vatikáni Zsinaton 1965-ben elfogadott határozat az ökumenizmusról ajánlja a helyi egyházak közötti kétoldalú kapcsolatfelvételt.

2. Konstaninápolyból Graber püspök 1967-ben Szófiába utazott Kirill pátriárkához (lásd: fotó), majd pedig Belgrádba Germán pátriárkához. Mindkét pátriárka jóváhagyta és támogatta a bemutatott közös munkatervet. Ez a szeretet párbeszéde előtt széles perspektívákat nyitott meg.

A pátriárkák azt kívánták, hogy a szeretet párbeszéde keretében tanácskozásokra is sor kerüljön. Ezen a területen a nagyon számítottak a német teológusok részvételére. Az 1967/68-as tanévben első alkalommal küldtek ortodox püspökök hallgatókat német katolikus egyetemekre is.

3. Ezzel egyidejűleg megkezdődtek az egyházközi tanácskozások, az úgynevezett “regensburgi szimpóziumok”. Az elsőre 1969-ben a Regensburg melletti Spindlhof-kastélyban került sor. A szimpózium témája: Az egyház szentségei. Spindlhofban megjelent a moszkvai pátriárkátus népes küldöttsége, jelent voltak más ortodox egyházak képviselői, német katolikus teológusok és az evangélikus egyházból érkező vendégek.

1977-ben a pátriárkák egy második tanácskozás-sorozatát indítottak “Az egységes egyház és élete, térben és időben” címmel. Ez a ciklus 1979-ben kezdődött “Az egységes egyház szentjei” és “Az egységes

egyház hivatalai” témákkal. Ez a ciklus 1989-ben ért véget a “Primátus és Pátriárkátus – hivatal az egyház egységének szolgálatában” címet viselő szimpóziummal.

Ezek a tanácskozások olyan szellemben zajlottak, melyről Graber püspök a következőket mondta: „Ha a kiközösítés visszavonása 1965-ben ugyan alig valamivel több mint egy színpadias gesztus volt, mégis jelentős eredmények származtak belőle. Ez azt jelenti: együttlétünk alapja nem a kettészakadt egyház, hanem az első évezred osztatlan egyháza. Az egyház egységével kapcsolatban mindent helyesen kell érteni és értelmezni.”

1985-ben Szent Metód halálának 1100. évfordulóján a Regensburgi Egyetem a Keleti Intézetben kongresszust rendezett, melyen az orosz ortodox egyház és más ortodox egyházak képviselői nagy számban vettek részt. A kongresszus jelentőségét jól érzékelteti az, hogy a bolgár állami televízió kétszer egyórás közvetítésben számolt be az eseményről – ne felejtjük el: 1985-öt írtunk!

A kijevi Rusz megkeresztelkedésének milleniumában, 1987-ben a Regensburgi Keleti Intézetben „1000 év a Volga és a Rajna között” címmel szimpóziumot rendeztünk.

Radonyezsi Szent Szergej, a nagy lelki vezető és szerzetes, Oroszország nevelője halálának 600. évfordulóján (1992-ben) „A beteljesedés eszméje tegnap és ma” címmel rendeztünk ugyanott konferenciát. Ez a szimpózium egyidejűleg arra is alkalmat adott, hogy az Intézet egykori első hallgatóinak 25 éves találkozóját is megrendezzük

1994-ben Szergej Bulgakovról rendeztünk konferenciát, halálának (1944, Párizs) 50. évfordulóján.

1998-ban és 1999-ben két konferenciát szerveztünk „A Megtestesülés valósága” és „A világ egységes szemlélete” címmel, melyeken a keresztény megközelítés mellett helyett kapott a hindu szemlélet bemutatása is. 2000-ben Vlagyimir Szolovjov halálának 100. évfordulóján rendeztünk konferenciát.

2006-ban került sor [Benedek pápa regensburgi előadására az egyetemen](#).

4. A szimpóziumok légkörét a kölcsönös megértés hatotta át.

5. Az ösztöndíjprogram

A szimpóziumok jelentős mértékben segítettek a katolikusok és az ortodoxok közötti bizalom légkörének megteremtődését. 1965 előtt azok az ortodox diákok, akik az ortodox egyházakban később vezető szerepet töltöttek be, csak a német evangélikus egyháztól kaphattak ösztöndíjakat. 1965-től kezdve már a német katolikus egyháztól is kérhettek ösztöndíjakat. 2008-ig több mint ezer ortodox teológushallgató tanulhatott a Német Püspöki Kar ösztöndíjasaként és használhatta ki a kínálkozó lehetőséget arra, hogy közelebről megismerje a Nyugatot és a katolikus egyházat, illetve más ortodox egyházak Németországban tanuló képviselőit. Tökéletesítették német nyelvtudásukat és nyitottakká váltak az egyházközi párbeszédre. Mindenkinnek saját tanulmányi programja volt, amit az illetékes ortodox püspök határozott meg. Az ösztöndíjasok néhány hónapot vagy évet töltenek nálunk az Intézetben. Egyikük se lett katolikussá. Az a véleményem, hogy mindegyikőjük jobb ortodox keresztényként tért haza tőlünk. Közülük negyvenketten például egyházaikban püspöki méltóságot viselnek. A többiek papok, monostori előljárók, tanszékvezetők, professzorok, docensek, tanársegédek különböző felsőoktatási intézményekben. Sokan közülük szerte a világban egyházközi bizottságokban munkálkodnak a keresztények egységének helyreállításán.

Intézetünkben minden hallgató a saját tanulmányi programja szerint dolgozik, ahogyan azt számára püspöke meghatározta. Így az is előfordult, hogy egy romániai monostorból érkező nővér csupán három hónapot töltött el nálunk azért, hogy német nyelvtudását tökéletesítse annak érdekében, hogy a monostorba érkező turistáknak jobban be tudja mutatni annak gazdagságát, és közelebb tudja őket hozni a keleti lelkeséghez. Egy másik pasztorálteológiát tanul nálunk azért, hogy odahaza meg tudja szervezni a vasárnapi iskolákat.

Ismét egy másik hallgató a doktorátusát készíti, mivel főiskolájának filozófia tanszéke vár rá.

Általánosságban az a jellemző, hogy hallgatóink odahaza valamelyik egyetem doktori képzésén vesznek részt. Tanulmányaikat tehát odahaza a doktori szigorlattal zárják le. Nálunk Regensburgban arra van lehetőségük, hogy a kutatásaikhoz használják a könyvtárunkat és más infrastruktúrákat, valamint tanácsot kérhetnek katolikus professzoroktól (Fehéroroszországból 2008-ig kereken harminc hallgató érkezett).

6. 1962-től kezdődően az ösztöndíjak folyósítására és a tanulmányi előmenetel megszabására a regensburgi intézetünkben kerül sor. 1976 óta erre saját épületünk van, az 1614-ben épített egykori kapucinus kolostor, amit 1974-től kezdve átépítettünk. A régi szerzetesi cellákból alakítottuk ki a hallgatók szobáit és fürdőit, valamint a konyhákat. Minden csoport megőrizheti étkezési szokásait.

Vannak, akik pénteken böjtölnek, mások szombaton. Vannak, akik a Julián-naptárt használják, míg mások a Gergely-naptárt. Van, aki olyan kolostorból jött, ahol soha sem esznek húst, míg egy indiai hallgató csak rizst eszik...

7. Az épület néhány szobájának ablaka a Dunára néz. A közösségi terek 12-20 vendég befogadására alkalmasak, van két nagy termünk is.
Maga a Duna is összekötő híd az európai országok között. Amikor a növendékeink a Duna vízére tekintenek, arra gondolhatnak, hogy annak hullámai néhány nap múlva elérik hazájukat, Szerbiát, Romániát, Bulgáriát és Ukrajnát.
8. A Keleti Intézet dokumentumain és könyvein látható a pecsétünk, Regensburg városának jelképe: a kőhíd. Maga az Intézet is híd Kelet és Nyugat között. A szeretet párbeszédében első helyen áll az a feladat, hogy a fiatalok, fiatal papok és szerzetesek a másik nyelvét megtanulják. Ez a nyelv a német. De megismerik egy másik nép jellemzőit, s ez megváltoztatja az előítéleteket és segít abban, hogy az emberek közötti megértés növekedjék.
Nyugati növendékek számára is adott a lehetőség, hogy Intézetünkön keresztül ortodox egyetemek (Athén, Thesszaloniki, Szófia, Belgrád, Szentpétervár, Minszk) hallgatói legyenek.
9. Aki az Intézetünkbe az Ostengasse felőli bejáraton lép be, elsőként a vendégszeretet ikonját, Andrej Rubljov Szentháromság-ikonját pillantja meg. A folyosón látható Barbara Ionescu, egy román hallgatónk által festett ikon, mely Krisztus ábrázolja, amint megáldja a minden nemzetekből elé sereglett embereket.
10. A folyosó falait fényképek borítják, melyek az Intézetünkben rendezett találkozók örökítik meg vagy azokat a tájakat ábrázolják, ahonnan növendékeink érkeztek.
11. Regensburg városa számára a Keleti Intézet léte nem újdonság, hanem illeszkedik a város hagyományába. Több mint ezer évvel korábban éppen Regensburgban került sor a keleti kereszténységgel való első találkozások egyikére. Szent Metód érsek Regensburgból ment a reichenauai bencés kolostorba, hogy ott a Szentírást lefordítsa.
A 2004. tanévben a regensburgi Keleti Intézetben Szerbiából, Romániából, Oroszországból, Fehéroroszországból, Ukrajnából, Moldáviából, Grúziából és Indiából érkezett hallgatók tanultak.
12. A Keleti Intézetben van egy ortodox templom is a régi kapucinus kápolnában, melyet 1980-ban ikonokkal és freskókkal díszítettünk. Melkizedekm berlini érsek és a moszkvai pátriárkátus közép-európai exarchája 1980-ban a Szentháromság ünnepén szentelte fel. Ebben a kápolnában csak ortodox papok végezhetnek Liturgiát.
A katolikus miséket a Mátyás apostolnak szentelt templomban végezzük, mely a kapucinusok egykori temploma volt.
13. Ugyan minden hallgató a saját programját követi, vannak közös programok is: kirándulások, egyházi eseményeken való részvétel, a közeli kolostorok felkeresése. A tanév végén római zarándoklaton veszünk részt vagy a kereszténység ősi helyeit keressük fel, melyek az egyháztörténet széles horizontját tárják fel előttünk. 1994-ben és 2007 Húsvétján Konstantinápolyban jártunk, 1997-ben részt vettünk a grazi II. Európai Összejövületen, 2000 Húsvétját Rómában töltöttük, 2007 nyarán Gyulafehérváron és Nagyszébenben voltunk, 2008 tavaszán pedig Freisingban a moszkvai Szent András Intézet szimpóziumán vettünk részt.

--

Mons. Prälat Dr. Nikolaus Wyrwoll
Ostkirchliches Institut, Ostengasse 31, D-93047 Regensburg